

Trans* reformulacija jezika v političnih eksperimentalnih videih

Predavanje na 32.
Evropskem festivalu
medijske umetnosti (EMAF)
Wild Grammar (Divja
slovnica), Osnabrück,
Nemčija, 2019

Abstract

The Trans*Reformulation of Language in Experimental Political Videos. A Lecture at the 32nd European Media Art Festival (EMAF), *Wild Grammar*, Osnabrück, Germany, 2019

The article is a transcript of a lecture the authors held at the *European Media Art Festival* (EMAF) in Osnabrück, Germany in 2019. The lecture was part of the festival's accompanying conference "WILD GRAMMAR", which was dedicated to the transformative power of language. Gržinić and Kancler selected a series of short and experimental videos that thematize trans*/gender discourse, and reflected on how they open up possibilities for new gender politics and reformulate the cinematic language. By addressing the trans* discourses and stories of subversive films from Southern and Eastern Europe, the lecture explores the possibilities of creating new wild meanings.

Keywords: trans*/gender discourse, language, experimental video-films, politics

Tjaša Kancler (PhD) is an activist, artist, researcher and associate professor of Media Arts, Artistic Politics and Gender Studies at the Department of Visual Arts and Design, Faculty of Fine Arts, University of Barcelona. She is a co-founder of t.i.c.t.a.c. (Taller de

Intervenciones Críticas Transfeministas Antirracistas Combativas) and a co-editor of the journal *Desde el margen*. Some of her recent publications include the book *Arte-Política-Resistencia*, and other writings on global capitalism, borders, zonification, trans* imaginaries, decolonial feminisms and struggles (tkancler@ub.edu).

On Marina Gržinić see page 145.

Povzetek

Prispevek je transkripcija predavanja, ki sta ga avtorici* leta 2019 izvedli na Evropskem festivalu medijske umetnosti (EMAF) v nemškem Osnabrücku, in sicer na spremljajoči konferenci *Divja slovnica*, posvečeni transformativni moči jezika. Avtorici* analizirata, kako serija izbranih kratkih in eksperimentalnih videov, ki tematizirajo trans* in družbenospolne diskurze ter odpiranje možnosti za nove politike spolov, reformulira kinematski jezik. Predavanje poskuša z naslavljanjem trans* diskurzov in zgodb iz subverzivnih filmov iz južne in vzhodne Evrope raziskati možnosti za ustvarjanje novih divjih pomenov.

Ključne besede: trans*/družbenospolni diskurzi, jezik, eksperimentalni videi/filmi, politika

Dr. Tjaša Kancler je aktivist, umetnik, raziskovalec in izredni profesor za področje medijskih umetnosti, artistskih politik in študij spolov na Oddelku za vizualne umetnosti in oblikovanje, Fakultete za likovno umetnost, Univerze v Barceloni. Je soustanovitveni član kolektiva t.i.c.t.a.c. (Taller de Intervenciones Críticas Transfeministas Antirracistas Combativas) in sourednik revije Desde el margen. Med njegovimi zadnjimi objavami je poleg člankov o globalnem kapitalizmu, mejah, zonifikaciji, trans imaginarijih ter dekolonialnih feminizmih in bojih tudi monografija Arte-Política-Resistencia (tkancler@ub.edu).*

O dr. Marini Gržinić glej stran 145.

Tjaša Kancler: V predavanju želiva razmisliti o načinih, s katerimi številna video dela transresignificirajo filmski jezik kratkih in eksperimentalnih video filmov, da bi na tem področju kot tudi zunaj njega odprli novo politiko. Ta analiza, ki izhaja iz najinega dela in izkušenj, temelji na trans* telesu, *trash* podobah, razmerju med jezikom, pravom, kapitalizmom in marginalizirajočimi rasističnimi družbenimi strukturami, ter na uporniških stališčih, kar pomeni tistih, ki s performativnimi deklaracijami jezika in strukturiranjem videov repolitizirajo eksperimentalno video prakso 21. stoletja.

Marina Gržinić: Nadaljevala bi z navedkom: »Trans ni nujno progresivni mehanizem za razkrivanje kultur nasilja; prej gre za to, da je artikulacija trans (transspolnosti, transseksualnosti, trans*, kvira, nebinarnosti/nenormativnosti spola) vedno del načinov, kako se spol vpisuje za upravljanje, prikrivanje, krepitev, premeščanje, ter učinkov in zgodovin rase in rasizma. Glede na naštetost kot tudi to, da je vpeljana kot kriza, povezana z biološkim in družbenim spolom, obenem tudi indeksira, kako uveljavljene kategorije

biološkega in družbenega spola vselej delujejo v smeri stabilizacije tehnologij kolonialnega rasizma.« (Hayward in Gossett, 2017: 18)

Kancler: S sprejemanjem trans* diskurzov, zgodovin subverzivnih filmov z juga in nekdanje Vzhodne Evrope razmišlja o trans* reformulaciji jezika v političnih eksperimentalnih videih kot o načinu ustvarjanja divjih pomenov, tistih, ki so protihegemonistični, preizprašujejo režime zahodne moči in ki s svojim formatom ustvarjajo protimainstreamovske eksperimentalne premike. Trans* reformulacija jezika v političnih eksperimentalnih videih je umeščena na mejah modernističnega eksperimentalnega dela, hkrati pa preprečuje njegovo enostavno komodifikacijo v času neoliberalnega globalnega kapitalizma in njegove paranoje z normativizacijo.

Niz kratkih eksperimentalnih videov, o katerih bova govorili v zvezi z divjo slovnico, združuje nekaj najpomembnejših stališč, ki z radikalnejšega vidika v smislu filmske oblike in vsebine postavljajo vprašanja glede tega, kaj lahko in kaj bi morali storiti v času neoliberalnega globalnega kapitalizma. Najin predlog se še posebej ukvarja s številnimi mejami spola in politiko, medtem ko postavlja pod vprašaj režim belskosti, rasizma, politiko Evropske unije, ki temelji na segregaciji in izgonu ter skritih zgodovinah. Najin predlog obenem govori o oblikah političnega delovanja, možnostih za nove raziskovalne strategije, o aktiviranju družbenega in političnega ter tudi o delu: biti umetnik_ca, filmska_i ustvarjalka_ec, teoretik_čarka, migrant_ka in spolni disident.

Kakšne taktike upora proti izkoriščanju, rasizmu, razlaščenju in bedi artikulirajo te pozicije? Kakšne so oblike teh uporov? Militantno gledališče, performans, dokumentarni film, burleska, intervencija na ulici, v predavalnici? Kakšne so možnosti za radikalno politično transformacijo, ki jih predlagajo te kritične avdiovizualne intervencije? Kakšen je pomen radikalne filmske in video eksperimentalne oblike v današnjem, s podobami, novicami in družbenimi mediji prenasičenem svetu »divjega«, kar pomeni hiper okrepljenega nasilnega kapitalizma, ki brez zadržkov odpravi vsakogar in vse?

Začnimo z *Naked Freedom* (Čista svoboda, 2010), videom Marine Gržinić in Aine Šmid (Slovenija), ki sta od osemdesetih let prejšnjega stoletja sodelovali na več kot štiridesetih avdiovizualnih projektih in novomedijskih instalacijah ter svoje delo predstavili na številnih festivalih in razstavah po vsem svetu. Aina Šmid je umetnostna zgodovinarka in pisateljica; Marina Gržinić je filozofinja, raziskovalka in profesorica. Vsa ta leta sta sodelavki in prijateljici.

**Kwame Nimako: "We are here
(in EU) because you were there
(in Africa!)"**

**Marina Gržinić:
"We are here (in EU)
because you want to go there
(in Eastern Europe!)"**

Naked Freedom [Čista svoboda], 2010, 19 min 27 s / Marina Gržinić, Aina Šmid

Čista svoboda povezuje Ljubljano, Beograd ter Durham (ZDA), hkrati pa skozi analizo kapitalizma, kolonialnosti, spola in novih tehnologij govori o konceptu svobode z namenom ponovnega preišljevanja ideje lokalne skupnosti (kdo je njen del in kdo je iz nje izključen) ter možnosti za repolitizacijo naših življenj in odpora. Sedem mladih aktivisk_tov, glasbenic_kov, pesnic_kov in mladinskih delavk_cev, članic_ov Mladinskega centra Medvode v Ljubljani razpravlja o možnosti radikalizacije lastnega življenja. V Beogradu umetnik in performer Siniša Ilić dekonstruira nasilje (od heteronormativnega do nacionalističnega) ter povezuje različne prostore znotraj področij kulture, umetnosti in aktivizma. Zadnji del videa se odvija v Durhamu v času delavnice »Education, Development, Freedom« (Izobraževanje, razvoj, svoboda) na univerzi Duke, ki jo je februarja 2010 organiziral Center za globalne študije. Marina Gržinić in Kwame Nimako, direktor NiNseeja (amsterdamskega Nacionalnega inštituta za preučevanje nizozemskega suženjstva in njegove zapuščine), v njunem pogovoru izpostavljata geopolitične vidike družbene organizacije ter preizprašujeta mehanizme vključevanja, izključevanja, preprečevanja dela in življenja, situacije nedržavljan_k_ov Evropske unije v Evropi, status Afrike v Evropi in Afričan_k_ov, ki poskušajo živeti in delati v sedanji Evropski uniji.

Gržinić: Izhajam iz dveh točk političnega lezbijstva in politične teorije. Kako gre to delo, torej delo, ki sva ga ustvarili z Aino, povezati s politiko trans*? In kako pridemo do pomena divje slovnice ter zakaj je prikazan ta

specifični del Čiste svobode? Ker se povezuje prav s črnsko mislijo kot vselej že trans* mislijo, kar bom v sklicevanju na Bogdana Popo poimenovala kvir postsocializem. Poimenovala ga bom kvir postsocializem, ki se vrača k pomembnosti delavske politike in h geografiji imperialne prevlade, da bi prekinil tovrstne ideološke tvorbe (glej Popa, 2018). V videu imamo na eni strani diktum, Kwame Nimakovo izrekanje o načinih preprečevanja vstopa nezaželenemu, odvečnemu; drugi del pa obravnava razmerje postsocializma do te preteklosti in sedanje realnosti. Kot v sklicevanju na misel Che Gossett (2014: 90) trdi Eric Stanley (2014): »Povezati radikalno črnsko, antikolonialno in abolicijsko tradicijo, pomeni že biti znotraj trans politike.«

Naked Freedom [Čista svoboda], 2010, 19 min 27 s / Marina Gržinić, Aina Šmid

Črnska in postsocialistična teorija sta bili redkokdaj teoretizirani skupaj. Tukaj pa bi želela razmišljati o njunem zavezništvu, da bi predlagala njun potencial za prihodnjo antikapitalistično politiko. Zahodni rasni kapitalizem deluje v smeri nenehne ekstrakcije vrednosti iz rasnih, subalternih in revnih teles, toda osredotočenje na politiko hladne vojne ponuja jasen zgodovinski vidik na trenutne preobrazbe neoliberalne politike. Če to delo iz leta 2010 beremo zgodovinsko in kontekstualno, vidimo, da se trans* politika in zapuščina socializma pojavljata kot skupna nevarnost rasnemu kapitalizmu.

Znova se sklicujem na Bogdana Popo (2018: 50), ki izpostavlja, da je za »črnsko in marksistično tradicijo beli čas, ki je primarno razvoj od suženjskega stanja do svobode, bistven element artikuliranja bele politične hegemonije. Marksistična in črnska radikalna misel (Du Bois 2014;

Robinson 2000) sta izpodbijali pripoved, da naj bi imele institucije sužnjelastništva časovno določen konec. Po drugi strani so kvir teoretičarke_ji raziskovale_i omejitve heteronormativnega časa (Muñoz 2009), a obenem pozvale_i tudi k zamišljanju drugih zgodovin in epistemologij branja preteklosti«¹. Ker ideja o beli heteronormativni časovnosti deluje na način, da briše spomin na pretekle kvir, antikolonialne in antikapitalistične boje, se ta naloga postavlja kot temeljna za divjo slovnico eksperimentalne produkcije videofilmov.

Kancler: Leta 1982 sta Gržiničeva in Šmidova kot članici Meje kontrole št. 4 posneli enega prvih videov v nekdanji socialistični vzhodni Evropi, *Ikone glamurja, odmevi smrti*, ki skozi drag prakse konceptualno in politično preizprašuje moškost ter govori o političnih potencialih lezbičnih feminističnih odnosov. Umetnici se spominjata svojega otroštva, svojih šolskih let in svojih prvih izkušenj s samozadovoljevanjem. V igri pred kamero z njunim performansom govorita o politiki spola in spolnosti, ženskem užitku, sado-mazohizmu ter pornografiji.

Gržinič: Seks in rokenrol. V tem videu je fantazmatski svet ženske, manekenke (ki jo performira Marina Gržinič), postavljen v nasprotje z njeno prijateljico (ki jo performira Aina Šmid), katere spolna nenormativnost se v celoti razkrije ob koncu videa, ko v njenem mednožju ugledamo falus. Medtem je jasno, da je manekenka travestit, ki skozi govorico zlahka menjuje svoj spol. Vendar pa to spremembo spremlja nevrotični tik: z roko nenehno sega proti obrazu. Kot arhetipska podoba, ki je tako komična kot tragična, ta performirani tik ustvari določeno distanco med telesom in govornim dejanjem, kar kaže na našo konstitutivno dvojno naravo: razlikovanje med tem, kar smo, in tem, kar govorimo. Ta nevrotični tik obenem namiguje tudi na druge dislokacije v zvezi s prizoriščem videa kot celote, ki je bil posnet v zasebnem stanovanju, pa tudi z osnovno dezorientacijo v življenju glavne_ga junakinje_a. S svojim tikom nenehno povzroča prekinitve pripovednega toka, kar je že samo po sebi precej boleče: oba lika se spominjata svojega otroštva, svojih šolskih let in prve izkušnje samozadovoljevanja.

Vizualna pripoved prikazuje manekenko, ki se sooča z lastnimi fotografijami in diapozitivi; ponovno uprizarja na fotografijah prikazane poze in situacije, pred kamero pa za nas kot gledalke_ce »zaživijo« diapozitivi. Znajdemo se v nekakšnem peep showu. Med poziranjem se vrtil komad »The Model« (Manekenka), ki ga je napisala skupina Kraftwerk in izvaja Snakefinger.² Video pripoved se kot celota s ponovitvijo (telesnega dvojnika) in

1 Tukaj izraz *straight time* prevajamo kot heteronormativni čas. V kvir teoriji je v rabi tudi izraz krononormativnost (op. prev.).

2 V videu so uporabljene naslednje vrstice Kraftwerkovega komada: »Pred vsakim

Icons of Glamour, Echoes of Death [Ikone glamurja, odmevi smrti], 1982, 11 min 34 s / Marina Gržinić, Aina Šmid

poziranjem pred kamero namerno sklicuje na estetiko nemške in ameriške avantgarde iz šestdesetih in sedemdesetih let, predvsem na Rainerja Wernerja Fassbinderja, Roso von Praunheim in Andyja Warhola. Reuprizoritev pred kamero je okrepljena s svetlobo diaprojektorja in umetne luči pa tudi z velikimi plani obraza. Video postane zavestno sredstvo za preučevanje politike ženskega užitka.

Še več, *Ikone glamurja, odmeve smrti* je mogoče razumeti kot enega prvih videov socialističnega sveta osemdesetih let, ki konceptualno in politično predstavi ter dramatizira institucijo moškosti; to stori z uvedbo *kralja preobleke (drag king)*, ženske, ki se preoblači v moškega. Obe, tako prijatelj_ica manekenke, ki na koncu videa pokaže falus med svojimi nogami, kot sama manekenka, ki govori kot (gej) moški, predstavljata *kralja preobleke*. Video skozi odnos med jezikom in družbenim spolom ustvari transgresijo družbenospolne binarnosti, ki razkriva konstrukcijo družbenega spola z jezikom. Medtem ko so se študije o moškosti v osemdesetih letih večinoma ukvarjale le z moško moškostjo, so desetletje pozneje razprave o spolu kot družbeni kategoriji, tj. »družbenem spolu kot performativi«, ponudile možnost novega razmišljanja o oblikah ženske moškosti. Gre za radikalen premik: od parodije k *dramatizaciji* družbenega spola s performativom daje vse od sebe, / videl sem jo celo na naslovnici revije. / Zdaj je zelo uspešna, želim jo spet srečati.«

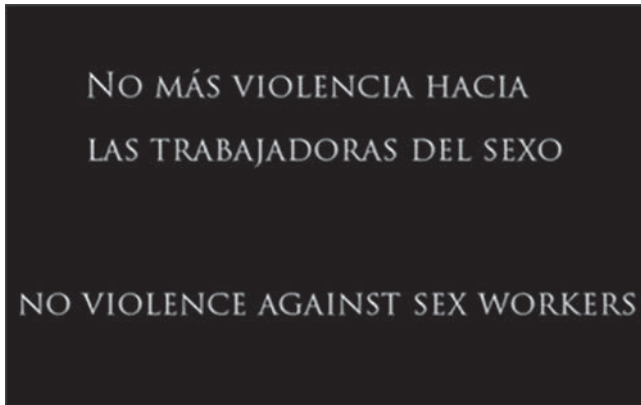
miranjem odnosov moči – zlasti odnosov razrednih in patriarhalnih struktur – pred kamero.

Za naju s Šmidovo so bili rock glasba, punk kultura, ljubljansko gejevsko gibanje in anarhistična politika najin dom, najina mati in najin estetski jezik. Od leta 1982 sva pred kamero odkrito izvajali niz neheteroseksualnih vlog ter prevzeli očitne lezbične in (kot bi rekli danes) *kvir* pozicije – vsakršno obliko neheteroseksualnega pozicioniranja sva razumeli izključno in v celoti kot politično stališče. Ta *kvirovskost* – in beseda *kvir* dobesedno pomeni »ne prav/ne povsem« – od nas in gledalke_ca zahteva ponoven razmislek o pogojih življenja, dela in možnostih odpora. To hkrati pomeni, da se ne umeščava v nek abstraktni, akademski način visoke modernistične (a prazne) umetnosti, temveč nasprotno, da zahtevava jasno politično stališče. V zgodnjih osemdesetih letih so uprizarjanje lezbičnih pozicij pred videokamero, »kvir lingvistika« in uporaba pornografije (kot napad na socialistični visoki umetniški formalistični modernizem, ki je užival odobravanje oblasti) predstavljali izrecno *politično* pozicioniranje.

Modernost je bila v svojem utemeljitvenem nasilju kolonizacije in rasnega suženjstva anti-trans projekt – »neopoljenja« (*un-gendering*) s silovitim reduciranjem telesa na »meso«, kot je to ponazorila Spillersova, in genocidnega nasilja naseljencev nad staroselkami_ci kot grožnjo beli družbenopolni normativnosti. Tako je treba transštudije ponovno premisliti skozi in v razmerju s črnskimi ter staroselskimi študijami (glej Spillers, 2003).

Kancler: Še eno delo za nadaljnje prevpraševanje številnih mej družbenega spola, spolnosti kot politike in rasistične migracijske politike EU-ja je video *Violence in Mass Media/Feminist Days: Alliances and Sex Work (Nasilje v množičnih medijih/Feministični dnevi: Zavezništva in spolno delo)* avtorice Linde Porn, migrantske spolne delavke in umetnice iz Mehike/Španije. Gre za kritični videospot, ki obravnava nasilne napade na spolne delavke s strani množičnih medijev, ki krepijo stigmo, perpetuirajo kriminalizacijo in viktimizacijo spolnih delavk_cev ter ignorirajo njihov glas. Videospot je bil ustvarjen za 17. december, mednarodni dan boja proti nasilju nad spolnimi delavkami_ci, ki je sovpadal s Feminističnimi dnevi: Zavezništva in spolno delo (Barcelona, 2015). »Spolno delo je delo!« je politični slogan in proseks stališče proti stigmatizaciji, preganjanju in kriminalizaciji spolnih delavk_cev; proti (neo)liberalnim regulativnim normam in abolicijskemu feminizmu. Vprašanja spola in spolnosti so obravnavana z vidika stališč avtonomne organizacije, analize in protestov spolnih delavk_cev ter njihovega odpora in zahteve po priznanju njihovih pravic. Linda Porn z osredotočanjem na spolno delo in migracije prek samoprezentacije in dekolonialnosti izpodbija vsiljene in zmanipulirane

rasistične prevladujoče reprezentacije spolnih delavk_cev, kolonialne imaginarije, estetiko ter avdiovizualni jezik zahodnega sveta.

Violence in Mass Media/Feminist Days: Alliances and Sex Work [Nasilje v množičnih medijih/Feministični dnevi: Zaveznitva in spolno delo], 2015, 7 min / Linda Porn

Gržinić: Z razumevanjem redkih zaveznitv med trans* in črnskimi pozicijami, rasiziranimi spolnimi delavkami_ci drugih rasnih/etničnih skupin in postsocialističnimi migrantskimi telesi je nujno izpostavljati in poudariti skrite zgodovine delavskega odpora. Spoznanje o oblikovanju drugačne pripovedi o potencialnih zaveznitvah prinaša obrat k drugačni prihodnosti, ki nas poziva, da opustimo beli čas kot edini čas življenja (Mbembe, 2001: 2–4).

Glede političnega delovanja se video osredotoča na materialne pogoje, ki snujejo njeno delovanje; Linda Porn razkriva diskriminacijo s strani represivnih državnih aparatov, ki ji je podvržena v kapitalističnih pogojih razlaščenja. Z drugimi besedami, tisto, o čemer nam govori in kar se od nje naučimo, je, da ne glede na to, koliko je kot posameznica_k iznajdljiv_a, bo v odsotnosti kolektivne performativne subverzije hetero-patriarhalna in rasistična kapitalistična struktura vedno proizvajala hudodelko_ca, vse dokler kolektivno trans* delovanje ne bo temu naredilo konec v konkretnem družbenem, političnem in pravnem prostoru.

Državna represija je danes več kot le logika možganske prilagodljivosti na zgodovinske spremembe – je čista kapitalistična plastičnost, se pravi: kapitalistična hetero-patriarhalna rasna reorganizacija družbenega reda okrog družbenospolno diferenciranega izkoriščanja njenega lastnega dela, vključno z njenim reproduktivnim in afektivnim delom. Za razliko od politike rasnega kapitalizma, ki ohranja kvirovsko željo in si prizadeva, da od nje ločuje denar, video pokaže prav mesto konvergence želje in dela.

Kancler: Še en video, v katerem nam performans in performativno kažeta radikalno potencialnost v nasprotju s prazno rabo te umetniške oblike in koncepta, njeno depolitizacijo in neoliberalno estetizacijo, je delo Marisse Lôbo, migrantske črnske aktivistke in umetnice, rojene v Bahiji v Braziliji. Lôbova koordinira kulturno delo v samoorganizaciji migrantk v centru maiz³, ki se posveča umetniškemu kritičnemu izobraževanju, povezanemu z antirasističnimi ali antiseksističnimi boji. Njena kritika obravnava režime hegemonse seksualizacije in rasizacije teles iz rasizirane kvir (*queer of colour*) perspektive. Njen cilj je dekolonizirati kvir teorijo in poseči v pripoved bele nadvlade. S svojim performansom in videom *Super puta. Fuck (EU) rope, Here I am to stay!* (Super kurba. Odjebi, EUropa(nje), tu sem, in tukaj ostanem!), v katerem zavzame jasno spolno disidentsko politično stališče, nasprotuje seksizmu in rasizmu, EUropi(anju), dvojni morali, viktimizaciji in kriminalizaciji spolnih delavk_cev ter si prizadeva za priznanje spolnega dela kot dela; priznanje pravic migrantk_ov ter spolnih delavk_cev.

Gržinić: Kar je pred nami, je določen prehod jezika in performativnosti. Falus, ki je v videu tako izrazit, ni penis zgolj v smislu anatomskega moškega dela telesa. Falus je označevalec, medtem ko različni objekti lahko označujejo njegov položaj znotraj različnih zgodovinskih situacij.

Super puta [Super kurba], 2011, 13 min / Marissa Lôbo

Osrednji del je klobasa, ki v 21. stoletju stoji med njenimi nogami namesto dilda. Če je bil dildo v prejšnjem stoletju označevalec hegemonse moči, potem 21. stoletje, ki ga zaznamujejo migrantska delovna sila in hipernasil-

³ Glej <https://www.maiz.at/>.

je v procesih dehumanizacije trdnjave Evrope, potrebuje natančen falični označevalec, ki ni zgolj ponovitev. Zato je klobasa natančen označevalec delavskega razreda in razlaščenja priseljenk_cev. Je najbolj nazoren primer za označevanje prehoda iz objekta v stvar ter resignifikacijo in bedo oblasti znotraj birokracije EU.

Oglas Lynde Benglis v *Artforumu*, november 1974.

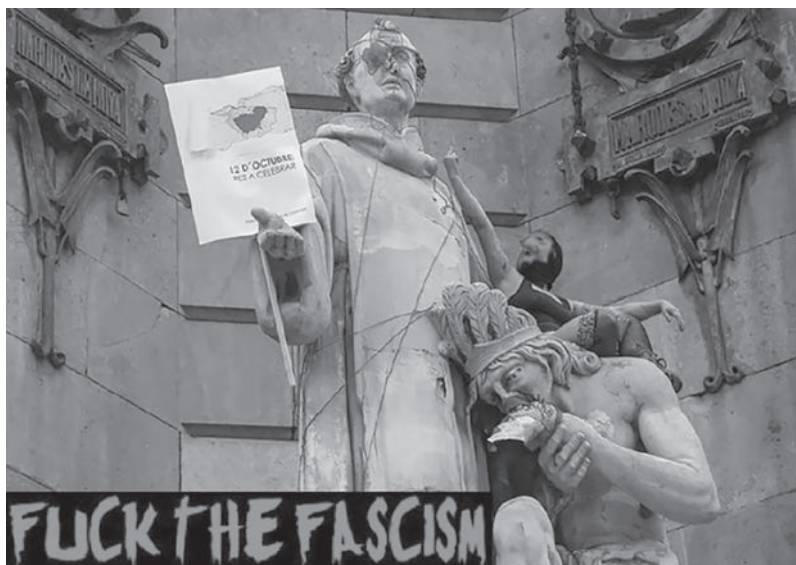
Kancler:

*Stopamo na ulice.
Pošasti, mutanti, kvir, južnjaki_nje, migrantke_i, disidenti;
tiste_i prebujene_i in ki želijo zbuditi druge.
Rušimo zidove, ki jih vsiljuje (ne)vednost,
jebemo slavljene riti fašističnih veljakov, junakov kolonializma.*

*Jebemo jih in na kraju zločina
na njihova kamnita telesa ejakuliramo resnično zgodovino.
(s spletne strani Fuck the Fascism)*

To je uvodno besedilo serije videov *Fuck the Fascism* (Odjebi, fašizem!), avtoric_jev Marie Basura in Jorgeja Benavidesa, umetnic_kov iz Antofagaste (Čile), ki sta se spoznali_a v Berlinu (Nemčija) in leta 2016 ustanovili_a interdisciplinarno kontrakulturno skupino TERRORISMO TEATRAL MIGRANTE (Gledališki migrantski terorizem), ki ustvarja performanse in filme z eksplisitno seksualno, zgodovinsko, politično, dekolonialno vsebino; vedno v sodelovanju z drugimi umetnicami_ki.

Z *Odjebi, fašizem!* nameravajo razkriti »resnične zgodbe, ki se skrivajo za spomeniki, ki povečujejo genocide, tiranijo in suženjstvo; ozaveščati javnost o narodnih herojih, ki jih častimo, tistih moških, po katerih so poimenovali naše ulice in ki so nakopičili veliko bogastvo z ropanjem, zlorabami in krvjo« (Fuck the Fascism).

Fuck the Fascism [Odjebi, fašizem!], epizoda I, *ReEducativo PornoVandalism Short Film Series* [PreVzgojni Porno Vandalizem: serija kratkih filmov], 2017, 9 min / MariaBasura, Terrorismo Teatral Migrante

Gržinič: Od leta 2016 pozivajo k »dekolonizaciji, umetniškemu aktivizmu, radikalnemu pornoterorizmu in antifašističnim akcijam, ki bi postali del [njihovega] prevzgojnega vandalizma [v okviru] projekta *Odjebi, fašizem!*« (Fuck the Fascism, 2018). Na podlagi tega organizirajo *Zarotniške skupščine*. Iz omenjenega primera se lahko naučimo, da sta neoliberalni globalni kapitalizem in slovnica njegovega nasilnega režima izkoriščanja obrnila, torej postavila na glavo, dve temeljni razmerji: nujnost ter kontingenco. V modernistični preteklosti je bil dolg kontingenca – danes je nuja, nasilje pa postaja kontingentno, saj se lahko zgodi v vsakem trenutku. Demokraciji je to

razmerje nasilja osrednje. In video ga jasno preiščuje s tem, ko predstavi spremembo optike, a nedvomno pojasnjuje nasilje.

Paradoks je, da je najbolj nezakonita sama država. Kaj drugega bi lahko pričakovali od represivnih aparatov države? Nič drugega kot represijo. To je nekaj, kar moramo premisliti in postaviti v perspektivo z vso resnostjo, obenem pa še naprej preiščevati in reflektirati samo mesto našega izjavljanja.

Kot državljanke_i smo lahko diskriminirane_i, lahko smo kaznovane_i, preganjane_i, pretvorjene_i v drugo- ali tretjerazredne državljanke_e, lahko smo nenehno marginalizirane_i LGBTQI+, pa vendar še vedno neka-ko živimo. Imamo potni list, lahko potujemo, morda nimamo zadosti denarja, a to ni dovolj, da bi zahtevali svobodo. Posameznik kot državljan ni neposredna tarča smrti. Seveda se to lahko spremeni, lahko vas ubijejo, saj bio- in nekrokapitalizem delujeta skupaj. Če bi bili LGBTQI+ v nekdanji Jugoslaviji, bi vas lahko ubili. Pa vendarle nam danes smrt ne diha neposredno za ovratnik; nismo v položaju nedržavljana. Šele ko se znajdete pod neposredno grožnjo smrti, zahtevate svobodo in skušate ugotoviti, kako odgovoriti na odnos med smrtjo in svobodo. Begunke_ci in tiste_i, ki nimajo ničesar izgubiti, se odzivajo na veliko načinov. Z žrtvovanjem, samomorom in samopoškodovanjem ali uporabo različnih strategij, da bi postali nevidni in podobno. Kako se je v Tunisu začela arabska pomlad? S samosežigom.

Nenehno smo pod pritiskom nasilja, naš edini možni odgovor na to pa je demokracija (vsi poznamo mantra: »živiš v demokraciji, boriti se moraš za demokracijo«). In to počnemo – borimo se za demokracijo. A med demokracijo in nasiljem obstaja vez. Nedavno branje latinskoameriške analize je zelo jasno izrisalo, da obstajata dve možnosti, in obe sta precej kočljivi. Ena je linč, druga pa nasilje drhali. Obe sta seveda prisotni tudi v evropskem kontekstu. Spomnimo se, da je septembra 2018 v Chemnitzu v Nemčiji proti beguncem protestiralo na tisoče ljudi. Desničarski državljani, in bilo jih je na tisoče, so se odpravili na ulice ter linčali pripadnike drugih rasnih/etničnih skupin. Ali, denimo, v Italiji. Leta 2018 so končno zaprli osebo, ki je na ulicah pobijala prosilce za azil (z dvanajstletno kaznijo bo najverjetneje osvobojena po letu dni). To je nova oblika linča; gre za nasilje drhali. Temu nasilju, ki je v tesni povezavi s fašizmom, nasprotuje *Odjebi, fašizem!* s svojo materialnostjo.

Pred koncem: genealogija performativnosti, od drag do trans*

Gržinić: Poskušajmo razmišljati politično. Na podlagi primerov, ki smo jih vzeli za analizo, bi želela predlagati genealogijo drag in trans* performativnosti.

Če se, sklicujoč na video *Ikone glamurja, odmevi smrti*, vrnem k letu 1982, performativno v tem videu proizvaja to, kar bi lahko poimenovali politični drag, še zlasti, če pomislimo, da je bil video ustvarjen v času socializma. Zakaj izpostavljam politično? Ker ni šlo za – čeprav bi jo bilo danes mogoče videti kot določeno – parodijo identitete.

Icons of Glamour, Echoes of Death [Ikone glamurja, odmevi smrti], 1982, 11 min 34 s / Marina Gržinić, Aina Šmid

Toda v devetdesetih letih prejšnjega stoletja je drag performativnost doživela radikalen obrat; najboljši primer tega je performans Vaginal Davis. José Esteban Muñoz leta 1997 govori o »'The White to Be Angry': Vaginal Davis's Terrorist Drag« (1997) [»Belci se bodo jezili«: Teroristični drag Vaginal Davis] in Davisovo označi za predhodnico »terorističnega draga«.

Kako torej po političnem in terorističnem dragu preiščevati *Odjebi, fašizem?*

Vaginal Davis nosi nedrček iz zgodnjega videa Pat Benatar. Fotografija: Michele »Hell« Carr iz Jabberjawa

Odjebi, fašizem! izpodbija konvencionalne domneve o tem, kaj je mogoče storiti s politično spolnim. To bom poimenovala trans* destrukcija. Ne gre več za preoblikovanje draga kot performativnosti moči in jeze *par excellence*, temveč za uničenje tistega, kar bi moralo biti uničeno že vsaj stoletje nazaj: kolonialni spomeniki, rasistične strukture, režimi bele nadvlade. Trans* destrukcija je kot bes. Sklicujem se na »kvir bes« Susan Stryker, saj je trans* radikalnost motnja naturalizacije vsakršnih konvencij v našem spominu in zgodovini kot tudi v umetniškem izražanju. Susan Stryker (2004: 214) pravi, da je trans* teorija zlobni dvojček kvir teorije zaradi svoje posebne občutljivosti za načine vključevanja nezahodnih identitet v evroameriški privilegij.

Fuck the Fascism! [Odjebi, fašizem!], epizoda I, *ReEducativne PornoVandalizm Short-Film Series* [PreVzgojni pornovandalizem: serija kratkih filmov], 2017, 9 min / Mari-aBasura, Terrorismo Teatral Migrante

Sklep

Kancler: Od vseh zgoraj omenjenih teoretičnih, umetniških in aktivističnih prispevkov se naučimo, da lahko s premeščanjem geografije razuma kot tudi s prekinjanjem zahodne pripovedi uvidimo, da gre za evropsko kolonialno kapitalistično ekspanzijo. Ta se je začela v 15. stoletju z zasedbo Amerike in postopoma uvedla prve predpise in zakone o kaznovanju, prepovedala homoseksualnost in raznolike izraze družbenega spola ter uporabila raso, družbeni spol in spolnost kot tehnologije za kategorizacijo koloniziranih subjektov, obenem pa upravljala njihovo ukinitvev, prevzgojo ali zagrešila genocide. Tako se kolonialnost spola – predpostavka, da mora celoten svet delovati v skladu z modernim/kolonialnim binarnim modelom družbenega spola – nenehno postavlja pod vprašaj in dekonstruira vzdolž iskanja načinov demontaže kapitalistične kolonialne cishetero-patriarhalne matrice. Govorile_j smo o disidentskih pozicijah juga in nekdanjega Vzhoda: o prekletih, ki pa so v jedru politizirani, saj prekinjajo rasistične logike hegemonskih vizualnih pravil ter razkrivajo potencial za radikalne družbene spremembe.

Prevod iz angleščine: Jovita Pristovšek in Tjaša Kancler.

Redakcija prevoda: Marina Gržinić in Tjaša Kancler.

Literatura

- Fuck the Fascism (2018): *This Is an Invitation to Everyone Interested in Decolonisation, Artistic Activism, Radical Porno-Terrorism and Anti-Fascist Actions, to Be Part of Our Reeducative-Vandalism Project Fuck the Fascism*. Dostopno na: <https://squ.at/r/64bs> (10. november 2020).
- Fuck the Fascism*. Dostopno na: <https://fuckthefascism.noblogs.org/> (4. november 2020).
- Gossett, Che (2014): We Will Not Rest in Peace: AIDS Activism, Black Radicalism, Queer and/orTrans Resistance. V *Queer Necropolitics*, J. Haritaworn, A. Kuntsman in S. Posocco (ur.), 31–50. London: Routledge.
- Hayward, Eva in Che Gossett (2017): Impossibility of *That*. *Angelaki, Journal of the Theoretical Humanities* 22(2): 15–24. Dostopno na DOI: 10.1080/0969725X.2017.1322814.
- MAIZ. Dostopno na: www.maiz.at (10. november 2020).
- Muñoz, José Esteban (1997): "The White to Be Angry": Vaginal Davis's Terrorist Drag. *Social Text. Queer Transexions of Race, Nation, and Gender* (52–53): 80–103. Dostopno na DOI: 10.2307/466735.
- Popa, Bogdan (2018): Trans* and Legacies of Socialism: Reading Queer Postsocialism in *Tangerine*. *The Undecidable Unconscious: A Journal of Deconstruction and Psychoanalysis* 5(1): 27–53. Dostopno na DOI: 10.1353/ujd.2018.0002.
- Spillers, Hortense (2003): *Black, White, and in Color: Essays on American Literature and Culture*. Chicago: University of Chicago Press.
- Stanley, Eric (2011): Near Life, Queer Death: Overkill and Ontological Capture. *Social Text* 107 29(2): 1–19. Dostopno na DOI: 10.1215/01642472-1259461.
- Stanley, Eric (2014): Gender Self-Determination. *Transgender Studies Quarterly* 1 (1–2): 89–91. Dostopno na DOI: 10.1215/23289252-2399695.
- Stryker, Susan (2004): Transgender Studies: Queer Theory's Evil Twin. *GLQ* 10(2): 212–215.